

Tisztelet a tényeknek*

„A hideg áprilisi szélben átvágtam a téren. Lehajtott fejjel, behúzott nyakkal, sietősen, ahogyan mindenki más is. Nem akartam szétnézni, minden mozdulatnál, akárha ezer homokszem támadna az arcomnak, csípne, marna. A szemem sarkából láttam meg a piros és fehér és zöld színt. Nem értettem, mit keres ott? A kandeláberen. Arrafelé fordítottam a fejem. A nemzeti színeket egy koszorún lobogtatta a szél. A puha mohával befont koszorú is folyamatosan mozgott a szélben. Nem értettem, miképpen rögzítették. És vajon ki rögzítette? Elolvastam a koszorúszalagon olvasható feliratot: **tisztelet a bátraknak.**” (kiemelés tőlem: G. Á.) (Lovas Ildikó: *A koszorú*, Magyar Szó, 2023. április 9.)

Ragyogó napsütésben tettem sétát egy magyarországi kedves vendégemmel Szabadka főterén a március 15-ét követő vasárnap délelőtt.

A Szabadkai Városi Könyvtár, az egykori Kaszinó épülete előtti padon üldögélve elsirattuk a Zsolnay kerámiából fölépített szökőkút gyászos sorsát, hogy miként hagytak tönkretenni egy egyedi értéket, majd eltüntetni s helyére kiépíteni egy szabványosított, sorozatgyártásos szökőkutat. Hazafelé indulva megakadt a szemem egy kandeláberen ékeskedő koszorún. – Bizonyára anyaországi vendégek jártak itt a magyar forradalom és szabadságharc 175. évfordulójának ünnepén, és adtak nyomatékot az ünnepi hangulatnak – gondoltam. De közelebb érve meghatódva és meglepődve nyugtáztam, hogy a dicső múlttól egy szabadkai intézmény emlékezett meg: „DICSŐSÉG A HŐSÖKNEK” felirattal az egyik nemzeti színű szalagon és mintegy aláírásként a másikon: „A KDTG MUNKAKÖZÖSSÉGE ÉS DIÁKJAI”

Vendégem segítségével megörökítettük ezt a kivételes jelenséget, amelyet egy szimbolikus tettnek, felkiáltójelnek neveznék, hiszen nem véletlenül helyezték el a koszorút arra a kandeláberre, ugyanis ennek közelében állt egykoron az 1848/49-es magyar szabadságharc győztes kaponyai csatájának dicsőségét felidéző emlékoszlop, a tetején egy turulmadárral. A szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnázium képviselőjében megemlékezők gesztusa az én olvasatomban egy kulturált csendes figyelmeztetés: ne törődjünk bele a lerombolt, ledöntött emlékműveink megsemmisítésébe, adjuk meg a méltó megemlékezés lehetőségét, állítsuk helyre az emlékművet! „Dicsőség a hősöknek!” Terveztem, hogy gratulálok a koszorút elhelyezőknek, de ez valahogy elmaradt, a nyilvánosság előtti megszólalásomra viszont a fent idézett írás adott okot, tudniillik, hogy TISZTELETET követeljek a TÉNYEKNEK. Mert az még csak bocsánatos tévedésnek tekinthető, hogy *A koszorú* c. cikk szerzőjének a hideg áprilisi szélben nem volt alkalmja felírni a nemzeti színű szalagon ol-

vasottakat, így nem idézte pontosan a feliratot, viszont amit a továbbiakban kifejt, azt a tények cáfolják.

„...emlékművet emeltek, amit aztán mások, akik ugyanannak a csatának a veszesei voltak, amikor egy egész háborúban győztek, elbontottak – mit bontottak el?! –, viszont most megint ott tartunk, hogy fel lehetne emelni, de eszük ágában sincs! Mert csak a szájuk jár. [...] most a mieink nem iparkodnak visszaállítani.”

Az homályban marad az idézetből, hogy kik azok, akiknek eszük ágában sincs az elbontott emlékművet felemelni, mert csak a szájuk jár, de a továbbiakban egyértelműsíti, hogy a „mieinkre”, mármint a magyarokra érti. Számomra nem egyértelmű, hogy a mieink kifejezés használata – a magyarság megvallása helyett – pozitív-e vagy negatív-e a szerző megítélésében. Ezért álljon itt az erre vonatkozó rész:

„...egy emlékmű állt, mégpedig egy győztes csata emlékére, amit százötven évnél is korábban vívtak meg a magyarok – kik? –, kérdezhető a gyerek, aki az unoka, de nem kérdezi, mert ki sem mondják ezt a szót, hanem helyette azt használják, amikor szóba kerül valami őket érintő dolog, hogy: mi.

Ezért történhetett meg az idén áprilisban, amikor lehajtott fejjel, behúzott nyakkal, a durva és kíméletlen áprilisi széllel dacolva siettem át a téren, a szemem sarkából megpillanthattam a kandeláberre erősített koszorút, aminek nemzeti színű szalagján a már említett felirat állt. Ezért. Mert nem kell külön definiálni, hogy kik, hanem csak elég annyit mondani, hogy mi. Többes szám, első személy.”

Tehát a város központjában lévő emlékművet a „mieink” NEM IPARKODNAK VISSZAÁLLÍTANI?!!

Egy ilyen visszaállítási „iparkodás” ELBUKTATÁSÁNAK magam is tanúja voltam, amikor éppen A koszorú című cikk szerzője volt az, aki meggátolta a kezdeményezést, mégpedig Bela Duranci művészettörténész „esztétikai” ellenvetésének védőernyője alá bújva SEMMISÍTETTE meg az indítványt. Az esztéta véleménye az volt, hogy giccses az emlékmű turulmadara, és különben is sorozatgyártmány!

Nagyon örvendetes, ha VALAKI KÉPES BELÁTNI A TÉVEDÉSÉT, és megváltoztatja korábbi véleményét, sőt mint befolyásos kultúrpolitikai tényező támogatná, hogy a győztes kaponyai csata dicső hőseinek legyen emlékműve ne csak a csata helyszínén, hanem a város központjában is, méltó módon.

A koszorú című írás befejező része viszont egy kissé elbizonytalanítja naiv reményemet.

„Természetesen az is lehet, hogy mindezt csak kitaláltam. De mi van akkor, ha ez az igazság? Ha szó szerint ez történt, hogy egy áprilisi délelőttön, lehajtott fejjel, behúzott nyakkal – és a szemem sarkából látom.

Ennyit gondoltam elmesélni arról, mit jelent az idő múlása, hogy mennyire mindent és semmit.”

Az idő múlásán és a nemzetben gondolkodó értelmiségiek küzdelmének értelmén én is elgondolkodtam. Hiszen csaknem 20 évvel ezelőtt jelent meg az Aracs Könyvek 2. köteteként a *Határok szabdalta közérzet* c. antológia, az Aracs folyóirat első négy évfolyamának írásai-ból készült válogatás, 36 szerző 56 tanulmánya,

amelyek mind-mind azt fejezik ki, hogy „...milyen ennek a Kárpát-medencei s elsősorban is a délvidéki magyarságnak a trianoni határok szabdalta közérzete. Kétségbeejtő a kisebbrendűségi érzésünk, zavarodott a nemzettudatunk, s hogyha nem leplezzük le, hogy ennek előidézője a politikai-történelmi körülményeken kívül a titoista magyar értelmiségi »elit« (amely még mindig hatalmon van) és a köpönyegforgató, mindig átvedlésre kész politikai pozicionáltak rétege, ha nem harcolunk ellenük, akkor hiába fogalmazzuk meg a magyarként való megmaradásunk stratégiáját. Akkor hiába dolgozzuk ki a hárompillérű autonómiakoncepciót, az önálló anyanyelvű oktatásügyi rendszerünket az óvodától az egyetemig,

hiába mutatunk rá az anyanyelvű közélet, a magyar szellemiségű kultúra és intézményrendszer szükségességére, hiába ész, erő és szent akarat, akkor elbukik minden törekvésünk. kilátástalan, egyenlőtlen a küzdelem? Igen. De el kell kezdeni.”

Ehhez 19 év után csak annyit fűznék hozzá: habár szélmalomharcnak tűnik, mégis sokan elkezdtek, és folytatják a mai napig is, József Attila szavaival élve azért, hogy ne rántsón el bennünket „a semmi sodra”.

* Az eredetileg a Magyar Szónak elküldött írás megjelentetéséről 2023. május 30-áig a napilap részéről a szerző többszöri érdeklődése ellenére sem érkezett válasz.

Fotók: Martinovits Eszter